

ARCHEOLOGAS IR KARININKAS PETRAS TARASENKA KLAIPĖDOJE

Vyantas Vareikis

Klaipėdos universitetas, HMF Istorijos katedra

1923 m. sausio 10 d. Ypatingosios paskirties rinktinės, vadovaujamos Jono Budrio- Polovinsko, kovotojai su žaliais raiščiais MLS (*Mažosios Lietuvos sukilėlis*) ant rankovių, peržengė Klaipėdos krašto sieną ties Bajorais ir Lauksargiais. Kad šiai „sukilėlių“ rinktinei, sudarytai iš Lietuvos kariuomenės kariškių, šaulių ir savanorių iš Lietuvos, būtų lengviau veikti, 8-ojo pėstininkų pulko 2-asis batalionas buvo atitrauktas nuo Klaipėdos krašto pasienio apsaugos į Kretingą, kurioje ir pasiliko iki Klaipėdos krašto užėmimo.¹ Kovoje dėl Klaipėdos krašto Lietuvos politikai stengėsi veikti tiek diplomatinėmis, tiek karinėmis priemonėmis. Reikėjo sustiprinti lietuvių karines pajėgas, stovinčias Klaipėdos krašto pasienyje tam, kad iškilus nenumatytoms komplikacijoms būtų galima ateiti į pagalbą „sukilėliams“, kurie pasibaigus karinei operacijai suformavo Klaipėdos krašto armiją. Po Klaipėdos krašto perdavimo Lietuvai buvo būtina sustiprinti sienos su Vokietija apsaugą. Iš tos pusės pavojus galėjo kilti ne tiek dėl Vokietijos vyriausybės organizuotų akcijų, kiek dėl spontaniškų pasienio miestuose gyvenančių vokiečių, kurie buvo įaudrinti dar ir Ruro okupacijos, veiksmų. 1923 m. sausio 12 d. lenkų žvalgyba pranešė, kad vokiečių nacionalistinės organizacijos verbuoja medžiotojus savanorius organizuoti akciją atsiimti Klaipėdą iš lietuvių, o, anot lenkų šaltinių, sausio 16 d. vokiečių bandymą pereiti Tilžės tiltą sustabdė „sukilėlių“ šūviai.²

Esant tokiai nestabiliai padėčiai Lietuvos kariuomenės vadovybė ėmėsi papildomų sienos apsaugos priemonių. 1923 m. sausio 12 d. 7-ojo Žemaičių kunigaikščio Butegidžio pulko vadas majoras Petras Jakštas (slapyvardis Kaunas)³ gavo III divizijos vado (kuris savo ruožtu gavo įsakymą iš Generalinio štabo viršininko majoro Jono Griciaus) įsakymą parengti vieną batalioną perkelti į naują dislokacijos vietą prie Klaipėdos krašto sienos. Įsakymas reikalavo, kad karininkai ir kareiviai būtų atrinkti iš drausmingų ir būtinai lietuvių tautybės asmenų.⁴ Tuo metu beveik visas Klaipėdos kraštas, išskyrus Klaipėdos miestą, jau buvo užimtas lietuvių sukilėlių – Ypatingosios rinktinės kovotojų.

1923 m. sausio 13 d. antrojo bataliono vadas majoras Petras Tarasanka buvo iškviestas į pulko štabą Kaišiadoryse, kur jam buvo duotas įsakymas suformuoti atskirą batalioną, pasirūpinti maistu ir amunicija, o sausio 17 d. jis jau gavo įsakymą vykti į Kretingą.

¹ Generalinio štabo vado nurodymai dėl sienų apsaugos sustiprinimo Klaipėdos krašto pasienyje, LCVA, f. 929, ap. 3, b. 423, l. 169.

² Rezmer, W. Powstanie w Kłajpedzie w 1923 r. W świetle materiałów oddziału II sztabu generalnego wojska Polskiego. *Acta Historica Universitatis Klaipedensis XV. Baltijos regiono istorija ir kultūra: Lietuva ir Lenkija. Karinė istorija, archeologija, etnologija*. Klaipėda: KU leidykla, 2007, p. 47–50.

³ Beje, po karinės tarnybos tapęs žymiu bibliofilu, kraštotyrininku ir žurnalistu.

⁴ Pulko vado įsakymai 1923 sausio–kovo mėn., LCVA, f. 520, ap. 1, b. 45, l. 108.

Bataliono vadas Petras Tarasenska Lietuvos visuomenei, besidominčiai istorija, yra žinomas ne kaip kariškis, karjerą baigęs pulkininko laipsniu, kai 1932 m. pačiam prašant buvo išleistas atsargą, o kaip mokslininkas – vienas žymiausių prieškarinės ir pokarinės Lietuvos archeologų, Lietuvos piliakalnių tyrinėtojų, istorijos bei archeologijos mokslo propaguotojų ir vienas iš Klaipėdos krašto muziejaus draugijos steigimo iniciatorių. Turbūt ne vienas jaunuolis susidomėjo istorija ar archeologija, vaikystėje perskaitęs intriguojančiai parašytas Petro Tarasenos knygas „Užburti lobiai“ ir „Pabėgimas“. Viešint kryžiuočių Marienburgo pilyje, iš kurios pavyko pabėgti Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Kęstučiui, atmintyje atsigamino ne perskaitytų mokslinių studijų, o Petro Tarasenos istorinės nuotykių apybraižos „Pabėgimas“ fragmentai.

1920 m. sausio 30 d. Petras Tarasenska baigė pirmąją aukštųjų karininkų kursų laidą Kaune. Turintis kapitono laipsnį karininkas buvo paskirtas tarnauti į 7-ąją Žemaičių kunigaikščio Butėgeidžio pėstininkų pulko I, o nuo 1922 m. spalio 20 d. – II bataliono vadu.

Atvykęs prie Klaipėdos krašto sienos, Petro Tarasenos vadovaujamas batalionas perėjo J. Budrio-Polovinsko Klaipėdos krašto armijos vado žinion. Tuo metu ši armija ginklais, darbužiais, amunicija buvo aprūpinama iš Lietuvos. Nuolat vyko rotacija, kai šaulių pamainos (vadinamos „orkestru“) slapta buvo siunčiamos į Klaipėdą per Tauragę ir Kretingą, o po dviejų trijų savaičių – atšaukiamos. Sukilime dalyvavusios šaulių grupės, Generalinio štabo nurodymu, buvo išgabentos sausio pabaigoje.⁵

Kaip rodo Petro Tarasenos užrašai, jo vadovaujamas batalionas sausio 18 d., kirtęs Latvijos sieną, atvyko į Kretingą, vėliau į Gargždus, o po 1923 m. vasario 16 d. Ambasadorių konferencijos sprendimo perduoti Klaipėdos kraštą Lietuvos suverenitetui pradėjo saugoti Lietuvos valstybės sieną ties Pagėgiais. Vasario 19 d. prancūzų įgula ir civiliai prancūzai, Ambasadorių konferencijos Ypatingosios komisijos nariai ir buvęs Klaipėdos krašto komisaras Gabrielis Petisne Klaipėdos uoste įlipo į šarvuotą „Voltaire“, kuris po dešimties dienų prisišvartavo Šerburge. Tą pačią dieną į Klaipėdos kraštą įžengė Lietuvos kariuomenės junginiai, tarp kurių buvo ir batalionas, vadovaujamas majoro Tarasenos. 1923 m. vasario 20 d. Turgaus aikštėje šalia Teatro pastato įvyko iškilmingas kariuomenės dalių paradas, buvo sugiedotas Lietuvos himnas ir iškilmingai iškelta Lietuvos vėliava. Kol galutinai bus parengtos kareivinės ir net patikrinta, ar nėra paliktų sprogmenų, bataliono kariai Klaipėdoje laikinai įsikūrė Luizės gimnazijos gimnastikos salėje.⁶

1923 m. vasario 26 d. Klaipėdos krašto armija buvo likviduota, o jos rikiuotės dalys perėjo 7-ojo Žemaičių kunigaikščio Butėgeidžio pėstininkų pulko vado žinion. Kitą dieną P. Tarasenos batalionas buvo įtrauktas į šį pulką.

1923 m. kovo 1 d. 7-ojo pėstininkų pulko I ir III batalionai galutinai buvo perkelti į Klaipėdą, o ir II batalionas apsistojo Šilutėje, Macikų dvare. Kadangi Klaipėdos operacija buvo laikoma ypač slapta, o su visomis jos rengimo ir eigos detalėmis buvo supažindintas ribotas skaičius asmenų, ne visi vadai žinojo apie įvykių Klaipėdoje raidą ir nurodymus. P. Tarasenska vėliau turėjo aiškintis naujai paskirtam pulko vadui plk. lt. P. Geniui ir rašyti pasiaiškinimą, kodėl batalionas be pulko vado įsakymo keitė dislokacijos vietas.⁷

Klaipėdoje 7-ojo Žemaičių kunigaikščio Butėgeidžio pėstininkų pulko kariai įsikūrė prancūzų paliktose kareivinėse. Pastate, kuriame šiandien yra įsikūręs Klaipėdos universiteto rektoratas, buvo butai, skirti karininkams ir jų šeimoms. Ten ir apsigyveno Petras Tarasenska su žmona Marija. Klaipė-

⁵ 1923 01 23 d. J. Budrio telefonograma Generalinio štabo viršininkui, LCVA, f. 929, ap. 3, b., l. 507.

⁶ Generalinio štabo ir pėstininkų pulko telefonogramos apie padėtį rajonuose budėjimo metu, 1923 m. sausio–kovo mėn., LCVA, f. 511, ap. 1, b. 74, l. 38.

⁷ Kvotos, parodymai, pasiaiškinimai karininkų nusižengimo drausmei, moralei ir kitais klausimais, 1923 sausio – 1924 gegužės mėn., LCVA, f. 520, ap. 1, b. 55, l. 37.

doje gegužės 18 d. jam buvo ne tik suteiktas majoro laipsnis⁸, bet gimė abi dukros Marija ir Natalija. Iki 1926 m. pradžios, kai buvo paskirtas Karo mokslo valdybos mokymo dalies vedėju, tarnaudamas Klaipėdoje ir suradęs laisvo laiko Petras Tarasenka vykdavo pasižvalgyti po apylinkes, ieškoti archeologinių paminklų, o surinktus duomenis apie archeologinius ir mitologinius objektus (Rambyno kalną, Tauralaukio „Velnio akmenį“) skelbė lietuvių kalba leidžiamoje Klaipėdos krašto spaudoje.⁹ Straipsniuose, išspausdintuose „Klaipėdos žiniuose“ („Klaipėdai reikalingas istorijos-archeologijos muziejus“, „Klaipėdos muziejaus draugija“, „Koks turi būti Klaipėdos miesto muziejus“) P. Tarasenka akcentavo būtinybę įkurti Klaipėdos muziejų. Kaip teigia Linas Tamulynas, būtent P. Tarasenka, o ne žymus Mažosios Lietuvos krašto veikėjas Vilius Gaigalaitis buvo pagrindinis Miesto ir krašto muziejaus draugijos kūrimo iniciatorius.¹⁰ 1924 m. Petras Tarasenka daug prisidėjo prie Klaipėdos miesto ir krašto muziejaus, kuris galėtų būti laikomas dabar veikiančio Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus pirmtaku, įkūrimo ir sąlyginai galėtų vadintis šio muziejus „krikštatėviu“.

1930 m. Lietuvoje buvo iškilmingai pažymėtos Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Vytauto 500-osios mirties metinės, o 1930 metai Lietuvoje paskelbti Vytauto Didžiojo metais. Šia proga Petras Tarasenka, jau dėstydamas Karo mokykloje, parengė apžvalgą apie 7-ojo Žemaičių kunigaikščio Butėgidžio pėstininkų pulko veiklą. Dalis šio teksto apie bataliono veiklą Klaipėdos krašto pasienyje 1923 m. sausio–vasario mėnesiais, saugomo Lietuvos centriniame valstybės archyve, yra pateikiama skaitytojams.

Net ir neramiame, politinių ir istorinių permainų kupiname XX a. Petro Tarasenos gyvenimo kelias atrodo išskirtinis. Nacių okupacijos metais dirbęs Paminklų apsaugos įstaigos Archeologijos skyriaus vadovu, jis sugebėjo išvengti sovietinių represijų ir tapo Karo istorijos muziejaus Kaune direktoriumi, o išpūdingą mokslinę karjerą užbaigė dirbdamas moksliniu bendradarbiu Čiurlionio dailės muziejuje.

Vargu ar daug XX a. Lietuvos istorijoje sutiksime veikėjų, baigusių mokytojų seminariją, apdovanotų Rusijos imperijos Šv. Georgijaus kryžiumi už drąsą pirmojo pasaulinio karo metu, Vyčio kryžiaus penktojo laipsnio ordinu už Nepriklausomybės kovas ir 1958 m. gavusių sovietinės Lietuvos nusipelnusio kultūros veikėjo vardą.

Verta pažymėti, jog Klaipėdos neogotikinių kareivinių korpuse (žr. 1 ir 2 priedus), kuriame buvo 7-ojo Žemaičių kunigaikščio Butėgidžio pėstininkų pulko kareivių klubas, ambulatorija ir pulko virtuvė, šiandien yra įsikūręs Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas, kuriame dirbantys archeologai tebetęsia P. Tarasenos pradėtus mokslinių tyrimų darbus.

* * *

Aprašymas¹¹ II bataliono žygio į Klaipėdą (majoro Tarasenos)

7-to pėst. Žem. Kun. Butėgidžio pulko II bataliono žygis į Klaipėdą 1923 metais

1923 m. sausio 13 d. Buvau iššauktas į pulko štabą, kur pulko vadas, pasakęs apie politinę padėtį krašte dėl kilusio Klaipėdos krašto sukilimo, perskaitė slaptą telefonogramą divizijos vado, kad būtų paruoštas 1 b[atalio]-nas žygiui, įsakė paruošti man pavestą b[atalio]-ną.

⁸ Lietuvos kariuomenės karininkai 1918-1953. Sud. V. ASEVIČIUS ir kt., T. 8, Vilnius, 2008, p. 30.

⁹ Žr. plačiau: Tamulynas, L. Krašto muziejaus draugija ir krašto muziejus Klaipėdoje. Archeologinės veiklos aspektai 1924 – 1939. m. *Acta Historica Universitatis Klaipedensis XVII. Nauji požiūriai į Klaipėdos miesto ir krašto praeitį*. Klaipėda: KU leidykla, 2008, p. 154–156.

¹⁰ Ibid., p. 156.

¹¹ Dokumento kalba netaisyta, laužtiniuose skliaustuose pateikiami identifikuoti žodžiai.

Tą pat dieną manimi buvo sušaukti vadai 4, 5, 6 ir 2 kulk. kuopų, kuriems buvo praneštas šis slapas įsakymas ir įsakyta paruošti reikalingą karo medžiagą ir būti visai pasiruošusiems, kad sulig pirmo pareikalavimo tuojau galėtų vykti.

Sausio 16. Negaliu nepabrėžti savo apžvalgoje ir šios dienos, kurios įvykis nors ir neturi nieko bendro su b[atalio]-no žygiu, bet turi būti pažymėtas bendrai bataliono charakterizuotei.

Šią dieną b[atalio]-no karininkų pajėgomis ir rūpesčiu vado 2 kulk. kuop.[os] karininko Buroko, kaip redaktoriaus, išėjo Nr. 1 pulko žurnalo „Pulko Sargas“, kurio tikslu, jo pabrėžta buvo, kelti pulko karių tarpe idėją tautinės kariuomenės, lavinimas karo dalykuose ir pulko karininkų švietimas.

Nr. 1 gan įdomus straipsniais „Butegėdžio kilmė – Butegėdis arba Budrikis Žemaičių Didysis Kunigaikštis“ – trumpa apie pulko patroną istorinė monografija. Visuomenės santykiavimo klausimu „Tarpautiškas ir tautybė“ palietė Vacis Statkus. Kelios mintys straipsnio „Keli bruožai apie kariuomenės viršininkus ir karininkus“ – pateikia karininkas Burokas. Pulko gyvenimo lapelyje duodama recenzija apie rengtą 20/XII-22 m. Kaišedoryse pulko karių spektaklį[,] kur buvo statoma pjesė „Blinda“[,] ir skiltys jumoro ir satyros „Šis-Tas“. Laikraštis kiek rimtas ir tinka daugiausiai karininkams, bet ateityje žadama įvesti plačią skiltį kareiviams.

Sausio 17. 11 val. 30 min. telefonu III pėst. divizijos štabo viršininkas įsakė, kad kaip galima greičiau b[atalio]-nas vyktų į Kaišedorių stotį[,] kur 12 val. 20 min. bus jau paduotas traukinys pervežimui į nurodytą įsakyme vietą – įsakymą gausiu stoty. Batalionas išmėtytas kaimuose[,] iš kurių arčiausioji 2 kulk. k.[uopa] ne mažiau 5 km. atstumo nuo Kaišedorių, per valandą laiko būti stotyje negalėjo, todėl pranešiau, kad būsiu kaip galima greičiau.

Įsakęs tuojau rengtis ir žygiuoti į stotį kuopoms, pranešiau pulko adjutantui[,] kuris buvo pulko štabe, nes pulko vadas tą dieną buvo išvažiavęs į ūkio dalį, su kuria batalionas ir pulkas jokio ryšio kartais neturėjo, kaip ir buvo tą dieną. Pulko adjutanto buvo prašyta, kad būtų pildomas pulko vado parėdymas dėl papildymo bataliono ryšio – 1 karininku ir 15 kareivių ir 10 raitelių žvalgų, ūkio kuopos – 3-mis vežimais, pulko ligoninės – gydytoju ir vienu sanitariniu vežimu, mokomos kuopos karininku papildymui vyktų į stotį ltn. Sugintas ir ltn. Slyvauskas ir, kad praneštų apie b[atalio]-no žygiuotą pulko vadui ir ūkio daliai dėl paruošimo reikalingos batalionui karinės medžiagos ir maitinimo valdininko.

Pirmieji 4, 6 ir 2 kulk. kuopa atvyko į Kaišedorių stotį 13 valandą, kiek vėliau atvyko 5 kuopa. Čia buvo gauta ir apgarsinta batalionui užduotis. Sustiprinimui karinių pajėgų Klaipėdos krašto pasieny, vykti ir apsistoti Kretingoj[e], bet būti pulko vado žinioje.

17 val. batalionas jau buvo susitapinęs į vagonus ir sekančiam sąstate išvyko iš Kaišedorių: 4 kuopa 5 karinink.[ai], 12 pusk.[arininkiai], 89 kareiviai, 7 arkliai.

5 kuopa: 3 karinink.[ai], 17 pusk.[arininkiai], 91 kar.[eiviai], 7 arkliai.

6 kuopa: 4 karinink.[ai], 15 pusk.[arininkiai], 66 kar.[eiviai], 7 arkliai.

2 k.[ulk] k.[uopa]: 3 karinink.[ai], 12 pusk.[arininkiai], 75 kar.[eiviai], 7 arkliai.

Viso su prikomandiruotais 16 karininkų, 412 kareivių ir 63 arkliai.

17 val. 30 min. ešalonas atvyko į Proveniškius. Pulko vadas atsisveikino su b[atalio]-nu, palinkėjo geros kloties, sakydamas, kad važiuojam tiesiog į Klaipėdą įsakė griežčiausiai laikytis drausmės ir karinės tvarkos. Proveniškiuose iš ūkio dalies išgauti šoviniai, granatos ir trūkstanti muni-ruotė. 19 val. ešalonas išvyko iš Proveniškių toliau.

Sausio 18. 5 val. etalonas atvyko į Šiaulius kur kareiviams buvo perduoti apšildomi vagonai. Persikraustęs vykau toliau. Mažeikių stoty ešalonas 13-15 val. pietavo. Čia einant divizijos vado

patarimu manim buvo pas vietinio stoties komendanto paklaustas, ar nedaroma kliūčių pervažiavimui kariniam ešalonui gelžkeliu per Latvijos teritoriją. Komendantas pasakė, kad nakties laiku jau vienas ešalonas praėjo, todėl gal ir mums kliūčių nedarys. Vykome toliau per Latviją, užsidarę duris vagonuose ir niekam neleidus išeiti iš traukinio stotyse.¹²

22 val. 15 min. batalionas atvyko į Kretingą. Pranešta Pulko vadui ir vietiniams komendantams – apskr. ir stočių. Komendantas stoties perspėjo, kad b[atalio]-nas turi likti vagonuose, tas parėdymas buvo ir gautas batalionui įsakyme. Ešaloną pastatė ant atsarginių bėgių, kur jau stovėjo ešalonas su 2-ra lengva baterija.

Sausio 21. Pas mane atvyko man žinomas karininkas Juozapaitis (slapyvardė)¹³ iš Klaipėdos sukilėlių armijos štabo, pranešė apie padėtį Klaipėdos krašte ir paprašė nuvykti kartu į Klaipėdą, kur aš galėčiau gauti ir kitų nurodymų tolimesniam b[atalio]-no veikimui.

Sausio 22. Nuvykau, slapta, persirėdęs į civilius žemaičio ūkininko rūbus į Klaipėdą. Čia, sukilėlių armijos štabe, armijos vadas ir štabo karininkai pageidauja, kad strateginiu žvilgsniu batalionas ir 2 lengvos baterijos pereitų į Gargždus. Raštiško įsakymo tam duota nebuvo dėl esamų aplinkybių, nes galėjo papulti į rankas prancūzų kurie tankiai kontroliuodavo traukinį. Be to, einant įsakymu b[atalio]-nui, nei jokiame atveju neperžengti Klaipėdos krašto sienų, savo parodymus negalėjau viešai kalbėti.

Sausio 23. Pildymui paskirtos Klaipėdos krašto sukilėlių armijos vado užduoties, batalionas išvyko į Gargždus, kur jau iš ryto buvo išsiųsti būtininkai (ar būtininkai). Kretingoje paliktas k.v. Žemaitis, kuris išgaudavo iš vietinės intendantūros batalionui reikalingą maistą ir pašarą.

Apie persikėlimą bataliono į Gargždus, parnešta pulko vadui raštu Nr.12. už 23/I.

Sausio 24. Batalionas visas patalpintas Gargždų miestely, 2 lengva baterija – Vežaičiuose. Ryšiui su Kretinga, o vėliau ir per Laukgalių centralinę įrengtas ryšys ir su Klaipėda. Batalione nuo dienos išvykimo skiriamas dežuruojantis karininkas.

Sausio 25. Pradėti b[atalio]-no rikiuotės užsiėmimai.

Sausio 26. Gautas divizijos štabo viršininko įsakymas, kad batalionas nuo dienos išvykimo iš Kaišėdorių, skaitosi divizijos vado žinioje ir mano slapyvardis „Kretingos pasienio sargybų viršininkas“, dėl ko buvo perspėti Gargždų ir Kretingos paštu įstaigos, kad siunčiami tuo vardu raštai ir parėdymai būtų perduodami man.

Iš II žvalgų rajono pranešė, kad einant parėdymui Generalinio štabo viršininko, batalionui stovėti vagonuose, o arklius išvesti iš vagonų ir patalpinti privačiuose tvartuose (įsakymas liko neišpildytas).

Vasario 3. Vietinė miestelio inteligentija ir bataliono karininkai susipažinimui surengė vakarienę. Čia dar kartą žemaičiai kariai turėjo progos pažinti prijautimą jų, savo vienvardžių, pulkui ir jų vaišingumą.

Vasario 5. Išvyko į pulką sulig parėdymo pulko vado 6 kuopos jaun. karininkas vyr. lt. Kalvaitis.

Vasario 6. Į Gargždus atvyko 2 gaubicų baterija kuri pasitarpino miestelyje.

Vasario 17. Sužinojau, kad Klaipėda yra perduodama Lietuvai, apie ką jau 16 [d.] žinojo ir šventė Klaipėdoje. Jokių parėdymų nėra.

Vasario 19. Gauta sekanti telefonograma:

¹² Tuo metu nebuvo geležinkelio linijos nuo Telšių iki Klaipėdos, tad reikėdavo kirsti Latvijos teritoriją, norint per Mažeikius pasiekti Kretingą. Taigi latviai buvo informuoti apie Lietuvos karinių pajėgų (taip pat ir J. Budrio Ypatingosios rinktinės) judėjimą į Klaipėdos kraštą. Kartais ši informacija pasiekdavo ir lenkus.

¹³ Juozapaitis – Lietuvos generalinio štabo kapitono, J. Budrio-Polovinsko vadovaujamos Ypatingosios rinktinės štabo vado J. Tomkaus pavaduotojo P. Šarausko slapyvardis.

Gargždai. 7 pėst. pulko 2 bataliono vadui.

Nuorašas 2 pėst. divizijos vadui.

Iš Generalinio štabo:

II-19-[19]23 m. suverenias teises į Klaipėdos kraštą perduoda Lietuvos vyriausybei. 19 vasario įvedama į Klaipėdos kraštą Lietuvos kariuomenė. Taškas. Kariuomenės vadas įsakė Tamstos pavestam b-nui su 2 lengva baterija išvykti į Klaipėdos miestą ir būti laikinai sukilėlių kariuomenės vado Budrio žinioj dispozicijai ir pozicijai. Taškas. Apie laiką ir tvarką įžengimo Klaipėdon susitarti su Budriu. Taškas. Griežta tvarka ir drausmė karininkų tarpe privalo būti visoje pilnumoje išlaikyta. Taškas. 2-jai gaubicų baterijai grįžti į savo nuolatinę vietą. Taškas. Majoras Gricius.

1923 vasario 20. „Valio Klaipėda!“

5 valandą ryto batalionas pilnam sąstatai išvyko iš Gargždų ir laisvai peržengė 500 metų skiriamą Didžiąją ir Mažąją Lietuvą rubežių. 9 val. batalionas rinkimo vietoje „Althof“¹⁴ kur susirinko 1 savanorių pulkas, mirties gusarų eskadronas, 2 lengva baterija. 11 valandą rinktinė pradėjo žygiuoti į Klaipėdą ant Turgaus aikštės, prie miesto teatro.

12 valandą susirikiavus kariuomenei, 2 baterijai saliuotuoju, orkestrui griežiant Tautos himną buvo pakelta ant Prefektūros rūmų, kur dabar būstinė krašto valdytojo, Valstybinė Lietuvos vėliava, tuo pat laiku vėliava iškeliamą vėliava ir ant kareivinių.

Pasveikinęs kariuomenę ir pabrėžiant svarbumą šios dienos įvykio, armijos vadas Budrys ir kiti vietiniai atstovai, kariuomenė buvo paleista į būstines. Batalionui paskirta gimnastikos salė prie gimnazijos, o arkliai nuvesti į kareivinių tvartus.

Gautas aplinkraštis Klaipėdos krašto savanorių armijos štabo Nr. 309, kad visos rikiuotės dalys esančios Klaipėdos krašte operatyviniu ir rikiuotės atžvilgiu priklauso tiesiog Armijos štabo viršininkui ir pereina prie kareivinių tvarkos.

20 valandą karininkai b[atalio]-no dalyvauja iškilmingoj vakarienėj, kuri surengta „Ryto“ viešbučio salėj, kur buvo susirinkę kaip sukilimo vadai taip ir daug veikėjų Klaipėdos krašto. Ilgai tęsiasi kalbos be perstogės skambėjo „Valio!“ šviesiai ateičiai Klaipėdos ir Lietuvai. Prakalbomis II b[atalio]-no atstovams, iškalbus 4 kuopos vyr. lt. Statkevičius, kuris savo kalboje pabrėžia tą reikšmę kurią turėjo Mažoji Lietuva kilime tautinio susipratimo Didžiosios Lietuvos.

Vasario 21. Gautas įsakymas, Klaipėdos karšto savanorių armijos štabo, vyksti su b[atalio]-nu į Pagėgius (Nr. 313) kad apsaugoti rubežių pagal Nemuną nuo Smalininkėn iki Pagėgių nuo laukiamo puolimo vokiečių.

Kadangi įsakymas gautas pervėlai, armijos štabo v[iršinio]-ko paliepimu šią dieną išsiusta į Pagėgius sustiprinimui ten esančios prie komendantūros savanorių kuopos lt. Bulvicus su kulkosvaidžių kuopos būriu, 2 sunk. ir 3 lengvais kulkosvaidžiais. Kuopos perveža į Klaipėdą likusįjį Gargžduose turą.

Vasario 22. 13 val. Batalionas pilname sąstatai išvyksta į Pagėgius. Gargžduose paliktas vienas žvalgas su susirgusiu arkliu, kuris perduotas žinion vado kuopos 1 pasienio pulko. Į Pagėgius b[atalio]-as atvyko 18 val.

Kadangi iškrovimui platforma maža iškrovimas labai užsitęsė. Batalionas apsinakvoja Pagėgių rajone: 4 kuopa ir 2 kulk. k. Pagėgių kaime, 5 kuopa stoties salėje, 6 kuopa kaime Beregkeiten. Surinkti komendantūroje vadai kuopų, kuriems ir duotas įsakymas apie užėmimą barų.

5 kuopa[:] Schmallengken – Wischwill – Baltupenėn – Sokaiten iki Jūros upės.

¹⁴ Sendvaryje.

4 kuopa: Jūros upė Schreitlangken – Bittenen – Bladenen – Krakunischken – Übermemel – Milchbude.

6 kuopa atsarga. Bennigkeiten. 2 kulk. kuopa atsarga – Pogegen k.

Štabas b[atalio]-no, ligoninė, maitinimo valdininkas – Pogegen k. (Žem[ėlapis] vok[iškas] 1:100.000).

Vasario 23. Kuopos išvyksta į barus. 5 kuopa į Viešvilės rajoną išsiuntus virtuvę ir vežimus plentų, išvažiavo siauroju geležkelio. 4 kuopa į Bitėnus išėjo pėsčia.

Vasario 25. Pagėgių komendantūros savanorių atskiros kuopos vadas pranešė, kad pamainytos visos sargybos ir kad Tilžėje sulig jo gautų žinių virš 400 apginkluotų vokiečių, kurie rengiasi pereiti sieną ir sukelti maištą. Vadams kuopų įsakyti sustiprinti apsaugą. Kuopos užimant tąją barą turi savo štabuose atsargos po pusę kuopos. 5 kuopa Wieschwill, o 4 k. Bittenen. Kiti gi kareiviai išsiųsti yra po visą barą lauko sargybomis po 7-9 žmones, kad patruliuoti visą Nemuno krantą; o atsarga reikalui esant galėtų manevruoti.

Kovo 1. Sužinota, kad pulkas perėjo į Klaipėdą ir kad batalionas vėl perėjo nuo 27 vasario žinion pulko vado (Isak. Nr. 33).

Kovo 14. Po pamainymo baro III b[atalio]-nui 1 pasienio pulko, b[atalio]-nas susirinko visas Pagėgių stoty iš kur ir išvyko į Klaipėdą kur ir atvyko apie 18 valandą.

– „ –

P. S. Majoro Tarasenos originalūs rankraščiai randasi pulko archyve.

Šaltinis:

Lietuvos centrinis valstybės archyvas (LCVA), f. 520, ap. 1, b. 9, 7-ojo Žemaičių kunigaikščio Butegidžio pėstininkų pulko dienynas, l. 138–143.

Metai, mėnuo ir diena.	Kas ir kaip atsitiko?	Dingę šaltiniai ir pastabos.
Sėmė 13.	Buvan išreiktas į pulko štabą, kur pulko vadas parangų apie politinę padėtį krašte. Jol nūdien Klaipėdą vėstanti sovietinė, perskaitė slaptoje telefonogramos dirizijos vado, kad būtų paruoštas 1 b-uos žygis, į jį paruošti mous paruoštas b-uas. Tą pat dieną manim buvo suskaičiuota vada 4, 5, 6 ir 7 kuli kuopos, kurioms buvo paruoštas šis slaptoji įvykis ir išrašyta paruošti reikalingą savo medžiagą ir būti visi pasiruošusiems, kad būtų pirmo parinkimo turėjau gauti apyt.	
16	Megalui nuparuošti savo apžvalgoje ir šio dienos, kurios įvykis nors ir neturi moko bendro su b-uos žygiu, bet turėtų būti paruoštas bendrai bataliono charakterizavimui. Šio dienos b-uos karininkų pajėgumai ir rūpesčiai vado 2 kuli kuop. karininko Buruko, kaip nedar b-uos. Išėjo Nr 1 pulko žurnalo „<u>Pulko laisvės</u>“, kuris turėjo, jo paruošta knov, kelti pulko karinį laivą. idėja, tautinė, karininkinė, lavinimas savo dalykuose ir pulko karininkų žvėstinas. Nr 1 gaus idomus straipsnius „Butgeidius linis“ - Butgeidis arba Butinis Lemaičius ir vygis kumigais.“ - trumpa apie pulko patraus istori monografija.	

"Kraunamas santykinis klausimas". Paspartėjimas ir
 tautiškis paraišė kaisio statusas. kelios minutės straipsnio
 "Keli būdai kaip karinio meno viršininkas ir karininkas"
 - pataria karininkas Butonas. Pulno gyvenimo laisvėje
 duodama rozenija kaip reikėtų 20/21-22. Karsedonyje
 pulno karinio sprendimai kur buvo elatavę pja. Plinda
 ir sėdys jūmoro ir eadros "Eis-Pas". daktarai, kon
 rintas ir tūra daugiausiai karininkams, bet atityje
 kadama įvesti plačius smelti karininkams
 Saunio 17. H val. 30 min. telefonas ir jut. dirvijo stabo viršininkas
 joni, kad kaip galima greičiau bus ryšys; Karsē-
 donis stoti kur 12 val. 20 min. bus jau paduotas tra-
 kinsys pervežimui; nutaityta įsargus vata, - įsargus
 gaurui stoti. Batalionas išvystas karininkais ir kunių
 atvežimui 2 kulk. x. ne mažiau 5 kulk. atstumo nuo Karsē-
 donis, per valandą laiko būti stityje negalys, todėl
 pransiū, kad būsi kaip galima greičiau.
 Jėzys turėjus reikėti ir žygiuoti; stoti ruopomis, pra-
 nūšiau pulno adjutanto kur buvo pulno stabe, nes
 pulno vadai to dirvų buvo išvairūs; linio dalis, su
 kuniu batalionas ir pulnas joni ryšio karton neturėjo,
 kaip ir buvo to dirvų. Pulno adjutanto buvo prašyta,
 kad būtų pildomas pulno vado pareigas, dispozicijos
 6-uo: ryšio - 1 karininkas ir 15 karininkų, 10 kulkėlių švartų,
 linio kuro - 3-iai vėžimais, pulno ligoninės - gydytoji ir
 ooni santariniui vėžimui nuolatius kuro karininkas
 papildymui vyktų; stoti ltn. lūgintas ir ltn. šlyvumais
 ir, kad perantitų apsi bus žygiuoti pulno vadui ir
 linio daliai dėl paruošimo reikalingos batalionui karinės
 medžiagos ir maistinio valdymo.
 Gruodį 4, 6 ir 2 kulk. kupa atvynio; Karsēdonis stoti
 15 valandų, kur vilian atvynio 6 kupa. Čia buvo gautas

ir apgarninta batalionui paduoti. Kautipriminui karininkų
 pajėgų Klaipėdos marto pradžioje, vykti ir apsiginti ke-
 lio, bet kiti pulko vado būnys.
 17 val. batalionas jau buvo susitapinęs į vagonus ir
 Sekančiam sąstatai išėjo iš kaulėdros: 4 kuopa 5 karininkų.
 12 pūx., 89 karininkai, 7 arkliai.
 5 kuopa 3 karininkai, 17 pūx., 91 kar. - 7 arkliai.
 6 " 4 " 15 - 66 - 7 -
 2 x. k. 3 - 12 75 - 17 -
 Viso su perkomandiruotais - 16 karininkų, 412 karininkų ir
 63 arkliai.
 17 val. 30 min. išalonus atvyko į Provenčin. Pulko vadas
 atsiminė su būnu, palinkėjo gero nakties, sąlygoms, kad
 vėlesniam būnui į Klaipėdą įeiti greičiau ir laukyti
 draugams ir karininkams. Provenčinose iš šios dalies
 išgauti šoviniai, granatos ir būtinai mums duoti.
 19 val. išalonus išėjo iš Provenčinės teliau.
 5 val. išalonus atvyko į Šaulius kur karininkams buvo
 paduoti apšildomi vagonai. Perkraustę vyrai teliau.
 Mažieji stotį išalonus 13-15 val. pūtams. Čia einant di-
 nizės vado patarimu namai buvo per vėtinio stoties
 komendantas praleistas, ar nedaroma klaidų pervažia-
 vinui karininkams išalonus gelinėjim per lotvijos teritoriją.
 Komendantas parodė, kad naktis laiku jau vėnas iša-
 lonus praėjo, todėl gal ir mums klaidų nedarys.
 Vyrai teliau per lotviją, išsidarė dvi vagonuose ir
 niekam neliebus išėję iš traukinio stotyje.
 22 val. 15 min. batalionas atvyko į krotung. Provenčin
 Pulko vadui ir vartiniam komendantui - apm. ir stotis.
 Komendantas stotį perspėjo, kad būna turėti vagonuose,
 tas peridymas buvo ir gautam batalionui išėjimui.
 Išalonus paratė, ant atšarginių krepšių, kur jau stovėjo

- 21 išalomas su 2-uo lengva baterija.
 Pas mane atvyko man žinomas karininkas Juozas-
 poitis (slapyvardis) iš Klaipėdos sukilėlių armijos štabo,
 pranešė apie paktą, Klaipėdos krašte ir paprašė susi-
 rytų kartu; Klaipėda, kur aš galėčiau gauti iš kito
 nurodymų, tolimumui būvo veikimui.
- 22 Skryžiai, slaptai, persiėdę į orkiaus žemaitės u-
 rimio kubus, į Klaipėdą. Čia, sukilėlių armijos štabe,
 armijos vadas ir štabo karininkai pagėdavo, kad
 strategini žvilgsniu batalionas ir 2 lengva baterija
 poretų į Gargždus. Karštesnio įsakyto tam duota
 nebūvo dėl esančių apžvalgų, nes galėjo papuosti į
 rankas prancūzų kuro tankini kontroliuodama trau-
 nini. Bet, einant įsakyto būni, nei jokiais atvejais
 nepasirūpinti Klaipėdos krašto sienų, savo parodymus
 negalėjau visai kalbėti.
- 23 Pildymui pasirodė Klaipėdos krašto sukilėlių armijos vado
 išduoties, batalionas išvyko į Gargždus, kur jau išryškė-
 buvo išsiję karininkai (ar karininkai). Kretingoje pra-
 liktas k. v. žemaitis, kuris išgaudavo iš vietinių intendant-
 ūro, batalionui reikalingą maistą ir pašarus.
 Apie persikėlusį batalioną į Gargždus, pranešta pulko
 vadui raštu Nr. 12 ir 13/1.
- 24 Batalionas visą patarimą Gargždų miestely, 2 lėg-
 va baterija. Nėšiojėse. Ryšius su kretinga, o vėliau ir
 per laukgali centralinę įjungtas ryšys ir su Klaipėda.
 Batalionas nuo dviejų išvykimų iniciavus dešūnuojantis
 karininkas.
- 25 Pradėti būvo rinkiniai reikišimais.
- 26 Gautas diviziono štabo patikrinimo įsakyto, kad ba-
 talionas nuo dviejų išvykimų ir karštesnio, maitoni
 diviziono vado žinijs, ir mano slapyvardis. Kretingos

140
 karinių sąryšių viršininkas, ošono buvo paryžėti
 Gargždų ir Kėstingos pašto įstaigos, kad būtinai
 tuo vakaru rastai ir pareizmai būtų perduodami
 nam.

15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198. 2199. 2200. 2201. 2202. 2203. 2204. 2205. 2206. 2207. 2208. 2209. 2210. 2211. 2212. 2213. 2214. 2215. 2216. 2217. 2218. 2219. 2220. 2221. 2222. 2223. 2224. 2225. 2226. 2227. 2228. 2229. 2230.

1923
Vasaris 10

išlaikytą Fairas. Šiai gaubius baterijai pritaiki-
savo nusločius vėl Fairas. Majoras Ghaus.

"Nalis Klaipėda!"

5 olandų ryto batalionas pilnam sąstatai įvyko
iš Gargėjų ir laivai perėjimą 500 metrų vėlinant. Di-
džiaja ir Mažąja Lietuvos rubėžų. 9 oal. batalionas
mikinio vitoje "Althof", kur surimino 1 savanorių pulką,
mirtis, gyny, smarkumas, 2 lūpa baterija. 11 olandų
mirtis pradėjo žygiuoti; Klaipėdą ant Turkaus aintis,
prie miesto teatro.

12 olandų surimino kariuomenę, 2 baterijai salie-
tuojant, o mirtis grįžiant Gausio būnų buvo prasta
ant Prefektūros būnų, kur dabar būstinė mairė valdy-
toja, valstybinė diktūros valdova, tu pat laivai vė-
liama valdova ir ant karavinių.

Parmėnų kariuomenę ir pabrėžiant svarbų šio
dinos įvyki, armijos vadas Būstys ir mirtis vė-
liai atstovai, kariuomeni buvo paleista; būstinė.

Batalionui paimta gimnazijos salė prie gimnazijos,
o arkliui nuvesti; karavinių tvartus.

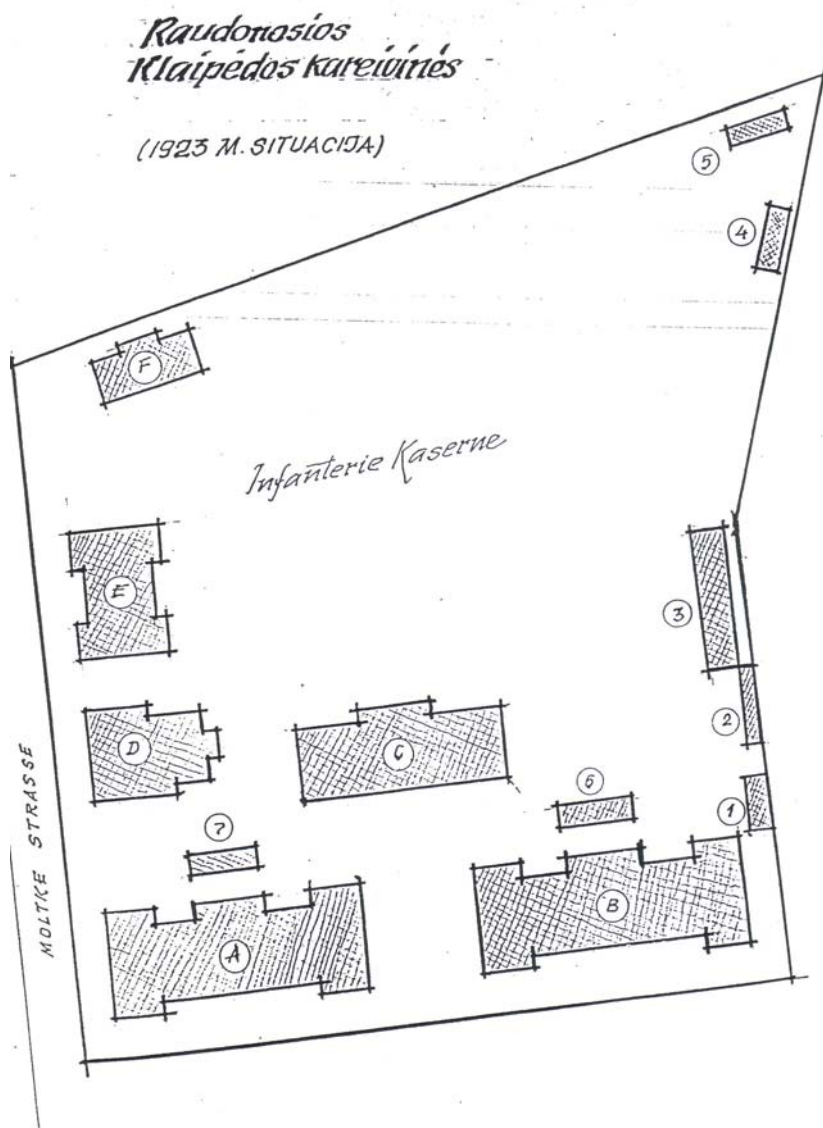
Gausis apšvietė Klaipėdą mairė savanorių
armijos štabo M. Bog, nad vior mirtis dalyvavo
Klaipėdos mairė operatyvui ir mirtis atšvilginti prikla-
so tūsių armijos štabo vėlinimui ir pėrsina prie
karavinių tvartus.

10 olandų karavinių 1-u dalyvavo vė-
linimui karavinių, mirtis cūrengta. Ryto bušbuo
salė, kur buvo surimino kaip surimino vada tarp
ir daug seikis Klaipėdos mairė. Šiai tūsiui kalb-
be pėrsitogi mairė "Nalis". Tūsiui otiūiai Klaipėdos
ir diktūrai. Praxalbonis 11 buvo atšlovams, vėlinams
vada 4 lūpa vėr. lto. Statremėis, kuris savo kalbje

pabrėžia to reikšmę, kurią turėjo Mašijū distrikto
 kelime turintis susipratimo šidonio distrikto.
 Gautos įrašymas, klaidingas karto savanorių as-
 jos stabo, apyt. su 6-me; Paežius (16 213) am ap-
 saugoti rubėjų pagal Nemunę nuo smalininkų
 iki Paežius, nuo laukiančių puolimo rokių.
 Kadangi įrašymas gautas pervelai, atnaujos stabo
 0-ko paleipinui šis dūnos išsiūta į Paežius sustipri-
 minui ten esančios prie komendantūros savanorių
 kuopos ltn. Rukšas su kulkosaidinų kuopos būriu,
 2 sunk. ir 3 lengvųjų kulkosvaidiniais. Kuopos per-
 ža į Klaipėdą linusį Gargždus turtą.
 13 valanda batalionas plūmame sąstulio esančiame
 nūjasta į Paežius. Gargždus paliktas ainas
 žvalgas su susigamini artilerija, kuri perduotas žinion
 vadui kuopos 1 pavilnis pulko. Į Paežius 8-uo
 atvyko 19 val.
 Kadangi įkrovimui platforma vėla įkrovimas
 labai vėluoti. Batalionas apsimaxoja Paežius
 rajone: 4 kuopa ir 2 kulk. k. Paežius kaimas, 5
 kuopa stulio sąstulio, 6 kuopa kaimas Berezkeiten.
 Suminti komendantūroje vadai kuopų, kuriems
 ir duotas įrašymas apie išovimus laisvą.
 5 kuopa Schmalenken - Wichth - Balthusen
 - Lonarten iki Jūros upės
 4 kuopa: Jūros upė - Schreitlangen - Bittenen -
 Bladenen - Kransnischen - Übermüchel - Miltchbude.
 6 kuopa atarga - Benningkeiten. 2 kulk. kuopa-
 atarga - Paežius k.
 Stabas bus, ligoninė, maitinimo valdomas -
 Paežius k. (Lem. vnt. 1: 100.000)
 Kuopos nūjasta į laisvą. 5 kuopa į Vėžiai rajoną.

	išimtus vėlinius ir vėlinius plentus, išvairius sušūnų gelėkui. 4 kuopa: Bitėnis iš jo pėdės.
Vasaris 45	Pagėgis nomenclaturas savanoris atsargos kuopos vadovs pranešė, kad pamaitytos visos sargybos, kad Pėdėje grauligis jo gauts žinis vis 400 apgintuotų sovietų, kuri rengiasi pėdėti žinis ir sumėti mairėtas. Vasaros kuopos į arytį sutiprinti apsauga. Kuopos mairėmant tapo lauz tur savs štabuose atsargos po purų kuopos. 5 kuopa - Nis chvst, 04 r. - Bitėnis, Nis gi kareiviai išėjti gra po vis lauz lauko sargybos po 7-9 žinnes, kad patulioti vis kummo mairėtas; o atsarga reikalui esant gautis manevruoti.
Kovo 1.	Išimta, kad pulkas perejo; Klaipėda ir, kad batalionas uel perejo nuo 27 vasario žinios pulko vado (ž. k. Nr. 33).
14	Po pamaitymo lauko III b-u 1 parini pulko, b-uos surimko vis Pagėgis stoty iš ner ir išėjo į Klaipėda ner ir atėjo apri 18 valandos.
	P. S. Najojo Vasaros originalus rankraštinis kaudari pulko archyve.

1 priedas

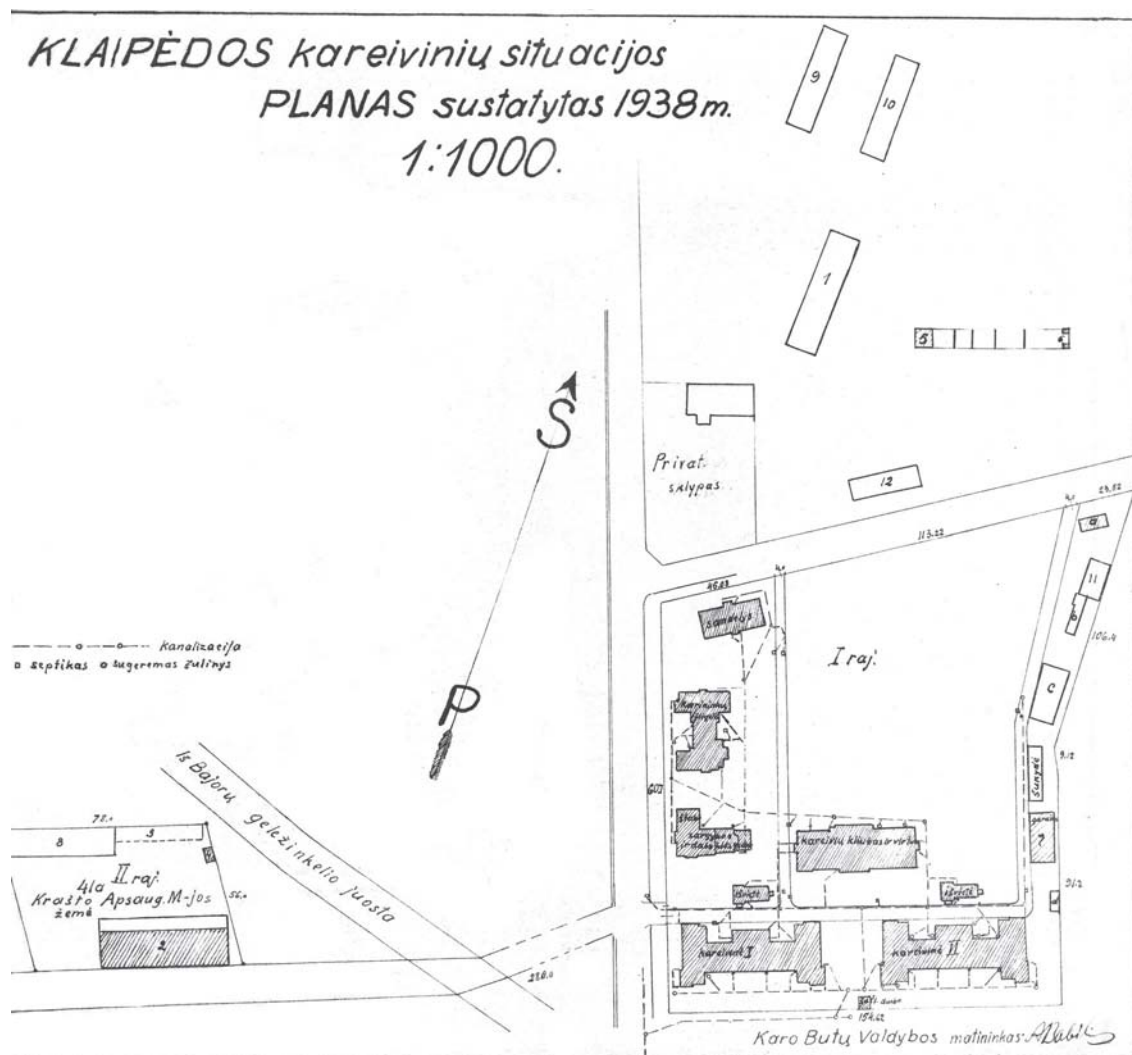

Klaipėdos kareivinių komplekso pastatų paskirtis 1923 m.: A ir B – kareivinių gyvenamieji korpusai, C – vienaaukštis pastatas su bokštelio, Lietuvos laikais tai buvo universalus pastatas: ir klubas, ir valgykla. D – buvo sargybos būstinė ir kareivių daboklė, o antrajame šio pastato aukšte buvo įsikūręs pulko štabas. Pastate E buvo įrengti butai karininkams. Pastate F buvo sandėliai, dirbtuvės. Pastate Nr. 1 buvo laikomas baterijos vado fajetonas. Nr. 2 – stovėjo šarvuočių būrio automašinos. Pastate Nr. 3 buvo saugomi lauko artilerijos pabūklai. Nr. 4 – stalių dirbtuvė, Nr. 5 – kalvė. Pastatuose Nr. 6–7 buvo tualetai.

Šaltinis:

JOKUBAUSKAS, V. Lietuvos kariuomenės pasirengimas eventualiam karui su Vokietija 1939 m. Magistro baigiamasis darbas. Klaipėdos universitetas, 2009, 1 priedas, p. 112.

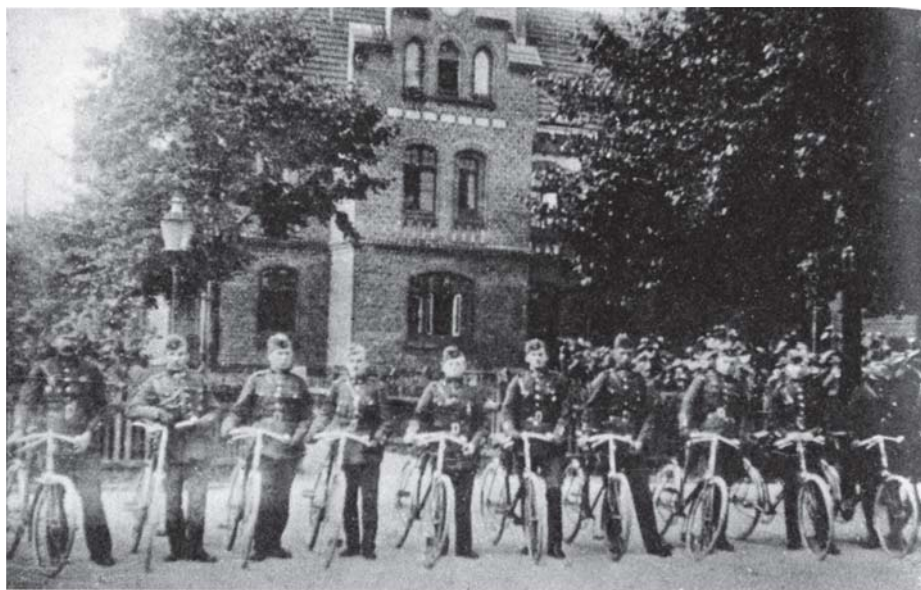
2 priedas

Šaltinis:

Klaipėdos kareivinių situacijos planas, suskaidytas 1938 m.

LCVA, f. 512, ap. 1, b. 18, l. 58.

3 priedas

7-asis ž.k. Butegeidžio pėstininkų pulkas. P. Tarasėna — pirmas iš kairės. Klaipėda, 1925–1926 m.

Šaltinis:

STEPONAVIČIENĖ, Daiva. Petras Tarasėna (1892–1962). Biografinė apybraiža. Vilnius, 1996, nenumeruota įklia tarp 96 ir 97 psl.